

б) Колко единици трябва да съдържа масовото явление, за да се третира като обект на статистическо (съвкупностно) изследване?

в) Дали статистиката е „изобщо“ наука за събиране, анализ и интерпретация на данните?

Ако започнем от последния въпрос, според мен отговорът трябва да бъде отрицателен. Не всяко събиране, обработка, анализ и интерпретация на данни може да се счита за съдържание на статистическо (съвкупностно) изследване. От цитираните определения за същността на статистиката, дадени във Вайнберг и Шумекер, 1979, и Кимбл, 1982 и др. не става изобщо ясно на читателя дали „конкретното значение на един или друг показател“, респ. на едни или други „данни“ се отнасят за „масово проявяващо се явление“ или немасово проявяващо се явление, респ. за дадена съвкупност или пък за отделна единица от съвкупност. Ако например се съберат сведения за самоотлъчките от работа на даден работник в едно предприятие за определен период от време, въз основа на тях се установи общият брой на самоотлъчките от работа, средната продължителност на тези самоотлъчки и се направят изводи за трудовата му дисциплина, то в случая едва ли можем да считаме, че имаме работа със статистическо (съвкупностно) изследване. Очевидно подобни определения на обекта на статистиката и на статистическия метод на изследване не са в състояние да ни дадат ясна и недвусмислена представа за тяхната действителна същност. От подобна непълнота страда и определението на обекта на статистическото изучаване, дадено от Калоянов (1996, с. 10), и цитирано вече. Не винаги изучаването на някакво „множество единици“ може да се счита за статистическо (съвкупностно). Възможно е например „множеството единици“ да се изследват с оглед да се установи дали те притежават признаци или характеристики, които дават основание да ги отнесем към един и същи тип (клас) явления или към различни типове явления (Тотев, Гатев 1982, с. 4). Подобен тип познавателна задача според мен не може да се отнесе към познавателните задачи, които се решават от статистическите (съвкупностните) изследвания.

Недостатъчно изяснен в статистическата учебна литература е и въпросът за съдържанието на понятието „масово явление“ (респ. „масово проявяващо се явление“)¹ и връзката му с понятието съвкупност. Ако приведем някои определения на съдържанието на това понятие, то ние ще установим известни различия, които в една или друга степен се отразяват впоследствие и на дефинирането на обекта на статистическите (съвкупностните) изследвания. Например в Ив. Стефанов и А. Ю. Тотев (1960, с. 2) се казва: „Явленията имат тази особеност да се проявяват масово, т.е. с **много случаи** (поч. от мен). Затова ние се интересуваме и от количествената характеристика на явленията“. В Г. Струмилини (1969, с. 8) също се изтъква, че като правило масовите явления „се състоят от множество елементи

¹ Смятам, че не трябва да се прави разлика между понятията „масово явление“ и „масово проявяващо се явление“. В литературата, макар и не съвсем гласно, се прави известна разлика между двете понятия, като масово проявяващо се явление се приема за обективна реалност, докато понятието „масово явление“ се свързва с някаква субективна конструкция.